

ОБЛАСТЬ АВГУСТ 19-КА ЧЕДИР 4 МИЛЛИОН 9 МУҢ ПУД ТАРААНЫ САТКАН, КҮРҮНЕГЕ АМ 2 МИЛЛИОН 391 МУҢ ПУД ТАРААНЫ САДАР

БУГУ ЧУРТТАРЫҢЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫҢ

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндөсөлгөттөгүсө

1961 ч.
СЕНТЯБРЬ
21
ЧЕТВЕРГ
№ 224 (5014).

Өртөө 2 көп.

АРТКАН ҮЕДЕ КҮЖЕНИШКИНИҢ АЖЫЛДААР

СЭКП-нин XIII съездинге төлөптүгү укуражыр дөш областың ажилчиликтери мал ажалынын продуктулары — этти, сүттү, дүштү буюрларын болгаш күүнеге садарын көвүдөдир талазы-өйле бедиткен үлүсүлгөдөрүн чедийинкиңи күсүлдөдөрүн нитиниң малынга быжык чөм-сууру тургузарындан шуут хамаржыр.

Ышаныч колхозтары болгаш совхозтары малдын чөм-суурун быжыктыраары өйле оо чалын чамык кемчелерин чоруткан. Кукураза тарыланын калотурган. Мал чөм кылдыр ажылаары-өйле чигир свекаларын оир-де дугар тараан. Барык-ла ажал-агыи орунуге тараан кукуразынын ногаан массасы хөй болган. Ол ышакан ситен кезер шөдөрдөн огаи өвөс ситен үгөс.

Областың чамык ажал-агыилары мал чөмөри бөлөктөр ажалче ишпаанда организацты кирип, август-сентябрь чарыгында чөдир мал чөмөри бөлөктөр ажалга өлөөн күженишиктерин үндүрүп ажалдаан. Август 20-ден сентябрь ооластың колхозтары оолаш совхозтары мал чөмөри бөлөктөрүнүн теминиң дыка оожумнаткан. Ситен кезер талазы-өйле немелде өздөдө ош хонук орунуге чүгөс 3-тен 5 хуу чөткөш, сөксөп турар. Ол ышакан ситөс салышыны оола-ла шөдүрүдө өрөөн, мурунку темин-өйле чөдир турар.

Мал чөмөри бөлөктөрүнүн ажалын огаи организацтынын түң-нөмөдө сентябрь 10-ке чөдир ооластың ситен планын 42,7 хуу, ситөс салышынын 40,1 хуу күсөткөн. Бүгү чөмөр бөлөктөн оорык-ла сөксөп.

Бай-Тайга, Току, Улуг-Хемден өскө районнар ситен бөлөктөрүнүн планын оо хуу чөдир бөм күсөткөн. Эриң, Тес-Аем, Бай-Аем, Чөп-Хемчик районнар ситен, ситөс бөлөктөр талазы-өйле ош хонук, нитиниң малын чөмөр чок артырарын ишпаанда турар.

Мал чөмөри бөлөктөр ажал Эриң, Тес-Аем районнарын колхоз-таранда дөдүл хонукташынын чорутууштур. Эриң ситен планын 42,0 хуу, ситөсү—4,4 хуу, Тес-Аем ситенин—40,3 хуу, ситөсү—0,5 хуу күсөткөн. Мал чөмөри бөлөктөр ажал оо хире багаи күсөткөн турда оо районнарын удурутуучулары чүчү оодап, ситен, ситөс планын күсөдир дөш чөгүм чамык кемчег аи турары!

Мал чөмөри бөлөктөрүнүн теминиң кууданын чамык удурутуучулар дүжүт ажаап алышыны калдырышына шамал турар. Ындыг ооду оолайнаан. Ындыг болза да ситен, ситөс бөлөктөр ажалды дүжүт ажаап алышынын массалык-өйле ажалче чөдир күсөдир болур турар. А Эриң, Тес-Аем ра-

Йоннарда мал чөмөри бөлөктөрү өскө тараал районнада ышакан дүжүт ажаап алышыны-өйле база калдырылашаан-на болгай. Ол болза ажалды багаи организацтынын, сагыш амыр оожумнашынын болдурганнын түңнели-дир.

Ам областың колхозтарынын болгаш совхозтарынын мал чөмөри бөлөктөр бригадаларында көчүтү өвөш кижилер, ситен кезер, бөлөр машиналар ажалдап турар. Чамык бригадалар шуут сандаран, анаа ажалдап турган кижилери өскө ажалдарже, ылангыя дүжүт ажаап алышыны кетирген. Чияжөө, Чөп-Хемчик районун «Октябрь 30 чылы», «Исраа», Сталин аттыг, ылангыя Ленин аттыг колхозтарынын ситен бөлөктөр бригадаларында каш сангыг кижилер ажалдап турарындан мал чөмөри бөлөктөр ажалче оожум чөдүр, ситен планын күсөткөнгө чөшүлдүп турар.

«Улуг-Хаз», «Сүт-Хөд», «Шекпээр», «УТКА 25 чылы», «Найрал», «Өк» совхозтар ситен бөлөктөр ажалды аржажак оожум, хонукташынын чорудууштур.

Областың колхозтарынын болгаш совхозтарынын бо чылын тараан 20 ажал мун гектар кукуразындан чүгөс 9600 гектар ажаап алынган. Оон артынан ажаап алдынай турда сөккө доңуп өлгөн. Ховулардан тараа саванын бөлери багаи чөдүр турар.

Мал чөмөри бөлөктөр ажал мындыг оожум чорутууштурарын кол чылдагыны болза ситен кезилдеги, ситөс салышынын чорударынын үнөйгү үзөи эртирпип, күш-ажылды багаи организацтыны-өйле, кижилерин күжүн таарыштыр гургуспааны-өйле, ситен бөлөктөр техникасы чөп ажылааны-өйле, мал чөмөри бөлөктөр чөдир үнөлдөзү-өйле тайлырлаттырган.

Районнарын удурутуучулары, колхозтар даргалары, совхозтар директорлары өрткөн чылдын частырыларындан чөгүтү түңнели үндүрүп, мал чөмөри бөлөктөр ажалче немелде күштү кирип, ситен кезилдеги организацтыны-өйле ургучу-левишаан, малга четчир бөдүчү чөмөр бөлөктөрүн хандылары аржежак чүгүлө.

Мал чөмөри бөлөктөрү сентабрь, октябрь айларын арткан күнөрин ажылаар, ол ышакан ховуларда тараа саванын шүптүзү бөдүп ажаап алыр, бөлөктөрүн ситени камгалар, ону фермаларже, кышталарже сөөртүр кемчег алыр керек.

Мал чөмөри бөлөктөр ажалче немелде күштү мобилизацтыры, болдунар-ла шаа-өйле хөй ситени бөлөктөр дөш ажалды организацтыны колдонип партия, совет организацтыларынын, көдөө ажал-агыинын тускай артемиштеринин чүгүлө сорулгазы болур.

Н. С. Хрущевтун П. Спаакты хүлээп алганы

Сентябрь 19-та ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. С. Хрущев Бельгиянын премьер-министринин ораалчысы болгаш даштыгы херектеринин министри П. Спаакты хүлээп алган болгаш чүгәлаалшкан, ол чүгәлаалшканын үенде делегейин оо чүгәла айтырыларын талазы-өйле ажалчыг савал-ооналарын солушкан.

Чүгәлаалшканыга совет таладан: ССРЭ-нин даштыгы херектер министри бирги ораалчысы В. В. Кузнецов, даштыгы херек министринин ораалчысы А. А. Соболев, ССРЭ-нин Бельгияда элчиси С. А. Афанасьев, ССРЭ-нин ДХМ-нин Бирги европа кидизинин эргелекчиси С. Т. Базаров, Бельги таладан—Даштыгы херектер министринин кабинетинин начальниги Р. Ротшильд, элчиси А. Де Старк болгаш Бельгиянын ССРЭ-де элчиси И. Коолс киришкен.

Чүгәлаалшканы доозулган соонда П. Спаакка алдар болдурган эртеңги шайлаалганы Н. С. Хрущев тургускан. Эртеңги шайлаалганы үенде Н. С. Хрущев, П. Спаак чүгәлаал солушканнар.

Куба Республиканың президентинин Грузиядан чорупканы

ТБИЛИСИ. (СЭТА). Тбилисиге ажалп келген, Куба Республиканың президентини Освальдо Дортикос Торрадо болгаш ону үдөп чоруу кижилер сентябрь 19-та тускай самолёт-биле Москваже чорупканынар.

Кубаның төлөөлери Москвада

МОСКВА. (СЭТА). Куба Республиканың президентини доктор Освальдо Дортикос Торрадо, оон-өйле калы Совет Эвилелинде аян-чорук кылдып чоруп турар. Кубаның каттышкан революстуг организацтыларынын удурутуучуларынын бирээзи Блас Рока, Куба Республиканың Мексикада элчиси Хосе Антонио Портуондо, Куба Республиканың Чехословакияда элчиси Рауль Роа Коури болгаш куба улустун өскө-даа төлөөлери сентябрь 19-та Тбилисиден Москвада өөп келген.

Күш-ажылчы тиелелгелер

Курск областың колхозтары болгаш совхозтары тараа бөлөктөрүнүн күрүнө планын хуусаа бетинде күсөткөн болгаш социалисттик хүлээлгелеринге кириштир тараа садарын ургучулевишаан, сентябрьнын 15-ке чөдир Төрээн чурттуң шыгжамырынычче 35 миллион пуд тарааны урган, ол болза өрткөн чылдын өйле-өзүнигө денжээрге ийи катап хөй болуп турар. Курск область ол хире хөй тарааны мурунда нажан-даа дүжаап көрбөзөн. Ынчалза-даа күрүнөгө ырып-нара садарынын планын чөдир күсөткөнүмзөн. Тарааны садары ургучулевишаан.

Бо чылын чочак-тараанын тарылга шөлу үш катап көвүдөткөн. Дына хөй колхозтар ол культуранын чаагай дүмдүдөн өстүргөн, ол чорун өрткөн бүгү бөш чылдарга боозарга 1,5 катап хөй чочак-тарааны күрүнөгө садарынын болдунар аргасын оолашма берген.

Ажал-агыилар боттарын келпир чылдын тарылгазына хергелээр үзөи-биле бурун хандырттыган, колхозчуларынын күш-хүнүгө тарааны берип, мал чөмөри хергелээр фондууну тургузууштуралар. (СЭТА).

Хүлээлгени күсөдиринге

ЫПЫЛАБ. Барыын-Хемчик районуна «Большевик» колхоз бо хүнүгө чөдир тараа культураларынын 42 хууун чылдагыны болза ситен кезилдеги, ситөс салышынын ден кезилдеги хөйүн бастырган. Колхозта парт-организацты секретары эш Бойдуң ревацтыга дынатканы болза:

— Тараа бо чылын дыка чаагай. Бастырылган шөдөринин гектарында дүжүт ортумаа-биле 18 центер болуп. Бистин колхоз бо чылын 650 тонна тараа садар хүлээлгени.

Күрүнөгө 1500 тоннаны

ЧАДАНА. «Чыраа-Бажы» совхоз тараа культураларынын кезилдеги 50 хуу чөдирипкен. Бастырылган 1825 гектарынын чияжөөдөн алдыга дүжүт гектардан ортумаа-биле 17,5 центер болуп турар.

Партия комитетинин секретары эш Хунажиктың дынатканын баугаар алдыга, совхоз өрткөн чылын күрүнөгө чөп алган тараанын шүптүзүн эгинди урган. Бо чылдын тараа бөлөктөр хүлээлгенине хамаарыштыр 1500 тоннаны кириген.

Чөдөр ховулары оозагай шырай хөдир кирген. Болап өвөөгө, сара-ла хөвистерни чатканзыг-даа, чамдыкта бөдөн көөргө, алдыналчак суугу далай-даа чалгып турганзыг.

Ылангыя үшкү бригадаларын шөлдөүгө үзөи унаастогу 1500 гектар кызыл-тасты, алдыгы бригадала 2500 ажал гектар чинге-тараа унаастокту өйгөн кижинин сеткига салгыс чаагар-ла өөрүп, магадан келпир. Совет кижинин болгаш совет техниканы ажалынын чаагай түңнели оон чыткан черин, амдик чыткан ховуну совет кижилер ыччар өөлөп, чартаарган.

АЖЫЛДЫҢ УЛУГ ХЕМЧЭЗДИИ

Бо хүнүгө, СЭКП-нин XIII съездинин бүдүзүндө, «Тилелгеге» совхозтун ховуларында тараа дөш демисел калбак флот-биле чоруп турар. Совхозта хайныгып турар ажалдын улуг хемчөздин мындыг кижиктер-биле көргүзүп болур.

20700 ажал гектар тараа культураларында сентябрь 15-ке чөдир 12.300 гектар чөмөр тараанын азы 60 хууун кестирп ажаган. Совхозтун бригада бүрүзү бөш бөш областын улуг ажал-агыилары-биле дендешип турар. Чияжөө, «Шекпээр» совхозтун тараа культуралары 4150 гектар турда. «Тилелгегени» чүгөс көрт дугар бригадаларынын бөш тарааны 4131 гектар болуп турар, а бригадалар совхозта алды болгай.

Совхоз бо чылын күрүнөгө 732 муң пуд тараа дүжаар хүлээлгенин чөк, 2 комбайннарын тараа сөөртүр автомашиналары чөк. Чүү болганыл? Кызылдан барган комбайн-лер болгаш хөй-хөй чөлаачылар суб-ботла-ла картошка казып алыр дөш коорайже чоруткан. Ол 6 комбайнар хүнүгө бөшкү бөтүрүчүлүг ажалдан болза, 100 ажал гектар черин тарааны ажаап калгарт турган.

Ол хүнүгө бригаданын шааныга мөөндөткөнгөн 250 ажал тонна тараандан сөөртүр машина чөгү-биле

ТАРААЖЫЛАР! Төрээн чуртка хүлээлгени төлөптүгү күсөдиринде!

КҮРҮНЕ ШЫҢЖАМЫРЫНДА

Область	КҮРҮНЕГЕ САТКАНЫ (пуд-биле)	
Оон иштинде:	Сентябрь 18-те	Сентябрь 19-та
Колхозтар	72.900	78.628
Совхозтар	50.100	141.764

Тараа бөлөктөдөрүнүн хүн демдеглели

СЕНТЯБРЬ 19-КА ЧЕДИР ОБЛАСТЬ 4 МИЛЛИОН 9 МУҢ ПУД ТАРААНЫ КҮРҮНЕГЕ САТКАН ИЙИКПЕ КҮРҮНЕ ШЫҢЖАМЫРЫНГА ТАРАА КИРИР ХҮЛЭЭЛГЕНИН 60,4 ХУУ КҮСӨТКӨН

Чөдү чылдын үшкү чылын чөп дүжүлдүнүн тарааларынын күрүнө шыгжамырычы кирилдөзүн хүн бүрүдө көвүдөп турар. Областың колхозтары болгаш совхозтары сентябрь 19-түн хүнүдө тараа хүлээп алыр черлерге 220 муң 392 пуд тарааны чөдирген. Эрткен күндө Барыын-Хемчик районуну тараажылары өлөөн организацты ажалдаш, 1000 тонна тарааны күрүнөгө саткан. Район күрүнөгө тараа садар хүлээлгени 82 хуу күсөдир, бо уулаа өскө районнардан муруаан. «Барык» совхозтун тараажылары күрүнөгө 2000 тонна тараа садар хүлээлгени турган. Уж ажал-агыи күрүнөгө 19-ла чөдир 2613 тонна тарааны Төрээн чуртка бөп, хүлээлгени 130,6 хуу күсөткөн болгаш күрүнө шыгжамырынга тараа киририн ургучулевишаан.

Сентябрь 19-ка чөдир күрүнөгө тараа садар талазы-биле хүлээлгелерин Танды район 69,5 хуу, Би-Хем—66,5 хуу, Бай-Тайга—62,2 хуу, Раа-Хем—57,1 хуу күсөткөн.

Совхозтар талазы-биле алдыга чүгөс сентябрь 19-та «Улуг-Хая» совхоз 39.514 пуд, «Өк»—14.904 пуд, «Тилелгеге»—14.833 пуд тарааны тараа хүлээп алыр черлерге чөдирген.

Ындыг болза-даа Улуг-Хем, Чөп-Хемчик ышакан чамык районнарын күрүнөгө тараа садар талазы-биле теминери амга чөдир өстүрүп чадап, хонукташындан уштунмай турар. Ылангыя Чөп-Хемчик район сентябрь 18-те күрүнөгө сатканындан 19-түн хүнүндө 117 тонна өвөш тарааны күрүнөгө сатып, теминиң дыка куудалаткан.

«Төөл», «Сүт-Хөд», «УТКА 25 чылы» совхозтар сентябрь 18-те тараа хүлээп алыр черлерге чөдирген тараанын ыракта өвөш тарааны күрүнө шыгжамырынга кириген. Ол ышакан «Шекпээр» совхоз, Чадананын дүжүтүгә станицызы сентябрь 19-та күрүнө шыгжамырынга тараа кириринге шуут киришпөөн.

Тараа ажаап алышынын бо изиг дүлүк үзөинде № 1 АТК-нын чөлаачысы С. Г. Понамарев бензин сөөртүр ажалда иделейлгип ажалдап турар. Бензин сөөртүр талазы-биле бөдүрүлгө планын ол 130—140 хуу күсөдир келген.

Ол ышакан бөдүрүлгө планын сельхозтрактың чөлаачысы А. И. Галайко база-ла ажал күсөдир турар.

Чурукта: С. Г. Понамарев, (солгай талазында) биле А. И. Галайко. Фото С. Феоктистова.

Черниң хайырлаанын долу алыр

да, көргүзүп болгаш хүндөүлөп сактыраларында удаа-дараалаштыр маддылап турар кижилер совхозта хөй. Дүжүт ажаап алышынынга көл кижиги—комбайнер болгай. Шынап-ла комбайнерлер Полежаев, А. Ондар Доржу, Ламажан, Кестиге өвөш олар кестирер черин дүжүдү өвөш-тир дөш анаа-ла олуруп алган болган. Оларнын бөдөлү-биле алырга хөй-хөй гектар черин тарааны ажаап албайн, черге каалтар ышажыл! Бригадир эш Мавдеев оларын ажалче үндүрүп күш чөдирпей турда, харын-да совхоз директору эш Алымов, парторганизацты секретары эш Аржаалай чөдир келген, мөгаттыган комбайнерлерни ажалче үндүргөн.

Черле мычангам бригадаларга баарга ховуда ажалдап турар комбайн хову турлаандан черде үзүлбөс. Совхозтун чамык кижилеринин чүгәлаажып турарында алдыга кандыг-бир чылдаган-биле комбайн-нарын 20—30 хууун хүн бүрүдө ажалдап турар.

Сентябрь 18-те ийи дугаар бригадала мындыг таварылгалар көрдү. Тараа сөөртүр турар бир чөлаачы кал келди.

Бир дугаар бригадалан чөмөн-ни алыр дөш баарымга чөм төнө берген болду. Мени чөмөриң көрүңер—деп повар эш Алдын-кыска баарды.

Бисте чөм бөш, ынчалза-даа сава чүр сүг чөк-түр, хиралг савага чөм күдүп бөөр өвөс мен. Совхоз төвүндөн барып чөмөниң алынар— деп поварын дөңгүн харынын чөлаачы лынаан, чүбөниң азын тышпайн ийи-бөөр көрүп тур. Анаа чөдө берген эш Аржаалай хайындырган шай-биле сава чүгүрүгаш, деги чөлаачыны арап боорда чөмөриңди. Сүг канчак үстү бергенга? Сүг сөөртүңүзү Дор-

жүттү чөдирит чөккө ажаап, күрүнөгө тараа бөлөктөр хүлээлгени чөдиринин күсөдир дөш «Большевик» көдөө ажал-агыи артемиши колхозчулары чамыс өлөткөлдүгү ажалдап турар.

Сөөлүгү хүнүгө чөдир 2870 гектар тараа культураларында 1150 ажал гектар, оон иштинде 900 гектар тавычалай кестирген. 560 гектар кызыл-тас болгаш чинге-тараа бастырылган. Бастырылган тараанын га бүрүздөн 18 центер дүжүт алынган турар.

Шөдөрдө хову кораблыдеринин эштип чоруп турары, тараа сөөртүп өлүк-солуй манашкач автомашиналарынын шимчөөшкени, дүжүт ажаап алышынын өскө-даа машиналарынын төлөлишикин шөдөрдө болгаш шаанарда бир-деминг келди-лип ажалдан ажал-ишчилерин партиянын XIII съездинге күш-ажылчы бөлөктөгү укуражыр дөш демисел оо-ховуда амдыралдык хайыммы ол. Тарааны тавычалай кестирген, бастырылган шөдөринин хөмчөзү хүнүгө-не өзүп турар. Ол болза партиянын чаа Программанын төлөвилегинге хөй-ат кириген колхозчу механизаторларын болгаш тараажыларын кайтамчыктыг демисел, Комбайн агрегаттарынын чарыгына шилгелерлеринин азында Барасаал Доос-Каранын башкарганы «С-6» комбайн агрегаты чөдүр турар. Комбайн эш Дорс-Кара, оон тракторист эш М. Анват, штурвалчы эш М. Багай-оол дүн-хүндө 20 гектар черин тараанын тавычалай кезер тургаш, 40—41 гектар чөдир күсөдир, колхоз баштар чөдирин, партия аге организацтынын комбайн агрегаттарынын, тракторларын азында шилгелер кызыл туктарын олар алгаш, быжык-биле дүдүч турар. Шилгелер түштү

чөдир алыр дөш чарышка өш К. Морзух-оолдун «С-6», эш М. Доржаат-оолдун «СВ-3» комбайн агрегаттары кирип, бөшкү бөдүрүчүлүгү ажалдап, хүн бүрүдө 16—20 гектар черин тарааны бөдүрүп бастырып, оонаалганын ийи катап ажал күсөдир дугарлар. Автомашиналар чөлаачылары Мавдеев-оол, Көмбү (колхозчулар), Доо-Маадир (Чаданна АТБ-ында), Коробейников (кызыл ажал-агыи черинде) олар комбайннарын бункерлеринден шаанарже, шаанардан Чадананын тараа хүлээп алыр пуштүзүңе тараа сөөртүрүнө кызымак ажалдап турар.

Борбах-Арыда колхозтун төп шаанында тарааны кургадыр, арыглаар, автомашиналарга чүдүр ажал соксапайн турар. Арыглаар, кургадыр машиналарын механизастаан.

Тараажыларың ажалын бөш хонуктап түнөөр, мураакчыларга шилгелер туктарын, өрткөтүгү шааналарын тысып, хүндөүлө, көргүзүп сактырагына, агиткуудустарга ийжиш турар.

Дүжүт ажаап алышынын ажалдап турар кижилерге агитастамаалыг ажалды чорудары-биле 23 агитаторларын парторганизацты быжылаан. Лекторлар Ш. Куулар, И. Хайырман, агитаторлар И. Кедей, К. Шадыр-оол, К. Анчымаа олар лекция номчулаганын, бөсөлөрүн чорудууштур. Библиотека эргелекчиси эш Анчымаа номнарын хову турлаанды чөдирип, номчулгалар үлөп берип, агиткуудустар үндүр-ринге дуулаажып турар.

М. СЕВЕН
Чөп-Хемчик район.

Чурукта: С. Г. Понамарев, (солгай талазында) биле А. И. Галайко. Фото С. Феоктистова.

риңкен чинге-тарааны ам комбайн-биле шуут ажаап турар. Чаагай үн-ген сытарынч дөпкөк баштары дөңгайлап бады барган төлөдө, ону кестирерге, ол чаагай баштар комбайн бензини алаанга таварышкан, черге дүжүп турар. Бо дугайын комбайн С. Оюн-оол бисте тайлыр-бырды. Оон уламдыдан тараанын чөдирип улуг болуп, гектардан өн ажал центерин алыр укуктул чинге-тараанын дүжүдү 6—7-центер болуп турар.

— Бистин ам кестирп турар чинге-тараанын агылдап ажаган болза, чаагай-ла тараа күвө ийи—деп, алдыгы бригаданын үчүтчи эш Д. Маадир-оол хонудан чүгәлаап турар.

Комбайн-биле шуут кестирп ажаган тараанын шыгы улуг болуп турарынын узуринда, күрүнө шыгжамырынга тараа кириринин темини сөөлүгү хүнүгө куудала. Совхоз мөөн мурунда, хүн кара ийи турда хүнде 20—25 муң пуд чөдир тарааны дүжаап турган болза, сентябрь 16—17—18 хүнүгөнде 6—7, 6—6,8 муң пуд тарааны киригени—агылап ажаап алышына хөш чөк чоруткун бир үржү о-дур.

Дүжүт ажаап алышынын шыгын болгаш харысалганын үзөи ажалды улам-на эки организацты, чөдөстери бөдүрүлгөн болза, совхоз күрүнө-биле ам үсө санажып каалган турар ийи.

«Тилелгеге» совхозтун ажал-ишчилер боттарынын күженишиктерин улам дыңзып, бар күштерин долузу-биле ажалдап болза, күрүнө-биле совхоз областың совхоз-тарын мурун санажып, тараа культураларынын ажаап алышынын октябрь эгезинде доозуп болур аргалаг.

Тавычалай кестирер өйүн эртки-

Б. ХВЕНЕМЕИ.

ПАРТИЯ ОРГАНИЗАЦИЯЛАРЫ БОЛГАШ СОЦИАЛИСТИГ ХҮЛЭЭЛГЕЛЕР

Төгүлүг уруг болушкунунун Совет Эвдэлелин Коммунист партиянын элчилеринин XIII съездинин аяктуулар хуну чокушулан тууду-на Танды районун партия организациялары малчынар ортузунга социалистик чарышты улам калбартып турар. Социалистик ху-дөөгөлөрүн күсөдөзүн организа-циялар — партияны организацык аяктуу чутула участогу болурун «Элегес» совхозта партия организа-циясы барымдалааш, сүт-баран фермаларынын аяктуучуларынын аразынга социалистик чарышты кал-бартып, оон түнелин доттаамал у-дуруп, мурнакчыларын дуржуула-зын иштетип турар.

СЭКП обкомун болгаш обкомун-комун сүт-баран фермаларынын аразынга шилчии Кызыл сүтүн оо совхозтун Кулузуну сүт-баран фермазынын аяктуучулары быжы-быле тууду, сүт саалдазын улам көтүрүп турарлар. Фермазын коллективн бо чылдын сес айларын дуржуула инек бүтүзүдөн орту-маа-биле 1630 кг сүтү, мурнакчы саанчы эш В. Чашина—1998 кг сүтү сагган.—Инектин сүдү оон өминде эвес, а дымалда деп үле-гер чугаа кончуг шын. Малды су-курү хамыктын мурунда оу эки чөмөөрүндөн, сугарындан, оттарындан кол хамааржыр—деп, дуржууламы саанчы эш Чашина чу-гаалап турар. Саар инектеринге не-меле чөми оо берип, бөдүнүк бай-лак дуржуулазын фермазын бугу аяктуучуларынга дамчылып турар.

Районун аяктуу агылдарында сүт-баран фермаларынын аразынга калбарткан социалистик чарышты ийги чөми «Межегей» совхозтун Кара-Булуң сүт-баран фермазын аяктуучулары ээлеп, сес айларда бар инектер-не ортумаа-биле 1445 кг сүтү саап алганар. СЭКП-ниң XIII съездинге алдар болдурган социалистик чарышты мурнакчыла-рынын хураалын районда улам кө-түрүп турар. «Тилелге» совхозтун саанчы эш К. Монгуш, «Совет Россия» кезде аяктуу агыл артелин саанчылары эштер А. Клепико-

ва, Т. Салчак олар боттарынга бы-жылган инек бүтүзүдөн бо чылдын сес айларын дуржуула 1242—1252 кг сүтү сагганар. «Меже-гей» совхозтун саанчылары эштер Хромченко, Вейрам оларнын куш-ажылчы бөдик көргүзүлгөрүн база демдөлгөрүлөрүк.

Мал ажылынга продуктуларын күрүнөгө садар талазы-биле соци-алистик хулаалгелерин күсөдөзүн «Кызыл партизан» совхозта партия организациясы (секретары эш Пар-фенов) эки организаптап, малчынар ортузунга чарышты улам калбартып турар. Партия организациязынын, профвөдөлелин аяктуучулар ком-итетинин болгаш совхозтун дирекция чөринин шаңдаларын мурнакчы фермаларга, малчынарга, саанчы-ларга тыпысп турар. «Эн дээр саан-чыга», «Эн дээр каларчыга» деп шилчир вымпелдерин тургускан. Малчынар ортузунга калбарткан социалистик чарыштын түнелдерин ай бүтүзүндө үлүргөш, ук түнел-дерин фермаларынын аяктуучула-рынын хурааларынга чугаалажып турар. Ол совхоз үшкү кварталда күрүнөгө 423 тонна сүт садар пла-нын хуусаа бетинде 427 тонна чыл-ды күсөткөн.

Күрүнөгө дук саарынын чыл пла-нин «Элегес», «Тилелге» совхозтар хуусаа бетинде чөмишкенин кү-сеткелерин. Ол совхозтарын аяктуучулары пландан ажыр кү-рүнөгө дукту садым турар. Оон-биле чөмөшкөн, малчынар ортузунга социалистик чарышты организаптап турарында уруг четтестер бар.

Ылангы хаван аяктуучуларынын ортузунга чарыш элөөн хей аякту-учуларда барык организапташма-ан. Хаван ажылын көтүрүп тала-зы-биле аяктуу «Совет Россия», Сталин аттыг колхозтар, «Кызыл партизан» совхоз бо чылдын эң ба-гай чоруткан. «Совет Россия» кол-хоз хаван өстөрүнерин чыл пла-нын сентябрь 1-ге чедир чугаа 43 хуу күсөткөн. Хаван фермазынга учет «Тилелге» совхозта шугу бу-дучак, 100 баш хаваны сагга кирибей турганы чоокта чаа эле-

рөөн. Мал ажылынга контролюү совхозтун дирекция чөринин болгаш партия организациязынын четтес тургусканын ажылап алгаш, чамдык Март-оол, Алаш-оол шыкша кижилер совхозтун малдарын самчындап турганын ак-сеткилдиг аяктуучулар чогуур үезинде илереткен.

«Совет Россия» колхозтун дарга-зы коммунист эш Дубатов «Хей ажы-лын бистин колхозка дөкүдери ажык чок, хей ажылы орулга берип шыдавас» деп шын эвес айтырганы СЭКП райкомунун мурунга тургу-зуп турган. Ол колхозта хей ажы-лын сайырадып, оортан хей орул-ганы ап болур бүгү аргалар бар. Инектин баш сааны өстүрер план-ын «Кызыл партизан», «Элегес» совхозтар, «Совет Россия», Сталин аттыг колхозтар ирарта чедир кү-сетпей турар. «Межегей» совхоз болгаш «Революциянын чалбыжы» колхоз бо чылдын сес айларын да-нында нити сүт саалдазын өрткөн чылда-зындан өзүөжеткен фактыдан чогуур түнелди ол аяктуу агылдарын удурутчулары, партия организация-ларынын секретарылар кылды бол-гаш сүт саалдазын көвөдөрүнчө угаанган тодарагй хөмөгөлөрүн алыр ужурул.

Мал кыштагалдымышкынынга бел-деткелди «Совет Россия» колхозта канчаар чорудуп турар дугайында айтырганы СЭКП райкомунун бю-роузунга чоокта чаа чугаалажып кө-ргөн. Бо чугула ажылды артык баштаар чөринин болгаш партия ор-ганизацыязынын дык четтес чору-дуп турарын райкомунун бюрозун шыгыны буруу шапкан болгаш мал кыштагалдымышкынынга белдеткелди эң кыска хуусаа доозарын ол кол-хозтун даргазындан, партия эге ор-ганизацыязындан негөө, Мал ажы-лынын продуктуларын бүтүрерин көвөдөрү, күрүнөгө садар хулаалгел-ни эң чокуу үле бурун күсөдөрү дөш бүтүр-ле бар аргаларын, кур-даларынын ажылаары өргөжөк чу-гула.

К. ОЧУР-ООЛ,
СЭКП райкомунун секретары.

Ак-довуракчылар темпилерни дүргедедип турар

СЭКП-ниң XIII съездинге теле-лештиг ужуражыр дөш «Тыва даг-дүгү» комбинатынын туудуучулары-нын аразынга калбарган чарыш хун келген тууду-на чаа бөдөстөрү чө-дип ап турар. Партиянын чаа Про-граммазынын төлөвилелин калбаа-биле таныжып, чугаалажып көргөн чө-рүк туудуучулары улам сөрүк кыр-ген. Моон түнелинде «Тыва даг-дүгү» тууду өргөлени 8 айларын ажыла планын күсөткен.

Өрткөн 1960 чылда тууду өргө-ленин көргүзүлгөрү кончуг куду турган дээрин демдөлгөш, ол өрт-лүкпен шаг-үезин, планын даал-луун ажылапта киирерин туудуучу-ларын бо чылдын чөдип ап турар апарганын чөдө демдөлгөсө ар-гажөк. Ылангы тууду өргөленин чуртталга туудулар участогу дык эки аяктуу турар. Чуртталга бол-гаш культура-амыдыралдын тууду-ларынын чыл планын күсөдип, ам безин 9300 дөрбөлчүн метр шөлү ажылапта киирген. Партиянын

XIII съездинге белек болдурбу-шаан, чыл төнчүзүндө чедир ам-даа 3000 дөрбөлчүн метр чуртталга ше-ран ажылапта киирерин туудуучу-лар шийтирлөөнер. Ол хулаалгел-дер чугаа чок күсөттинер.

Туудуучуларын кызымак күш-ажылынын түнелинде Ак-Довурак суур кайтамчык дүргөн өскерип өзүп турар. Чугаа бо чылдын безин эки шынарлыг 3 каат даш школа-ны, уруттар садын, кижэ эмделгези-ниң бажынын болгаш 16-16 квар-

тираларлыг 3-3 каат алгон каш чуртталга бажынарнын ажылапта киирген. А ам туттуруп турар чаа оран-бажынарнын, бугуруга тууду-ларын, сүт болгаш одалга система-ларынын шугумарын чөдө дөр-боор! Бо-ла бүгүн күш-ажылчы бөдүлү туудуучулар, мычалаа-даа кижилерин «өрүп четтирди» деп чыгыр өстөрүнө хулаалгелер, ураш-шеер алдын холдарлыг, чаагай аяктуу-кижилик кылып, ту-дуп турарлар.

Бистин бригадыс чангыс эп-сеткилдиг, найралдыг. Мыдык бол-ганда оон онза шыларангай кижилерни тывары берге, бистин ажы-лымыс-даа, амдыралымыс-даа бир аай. Мычалаа-даа С. Догул, А. Иво-щина болгаш чамдык хоочун аякту-учуларынын эң эки ажылы турарын демдөлгөзү чугула.

Бистин бригадыс алын сыкпас. СЭКП-ниң XIII съездинге теле-лештиг ужуражыр дөш алган хулаал-гелесте чөмишкенин күсөдөрүнчө бурун шийтирди бис.

Х. САЙТАБАЛОВ,
бригадир.

А Д Ы В Ы С Ы К П А С Б И С

Эш Х. Сайтаталовка удуруткан дашчылар бригадынын бөлүк аяктуучулары. Мурунку одуругда — оң талазындан ийи дугаарында бригадир Х. Сайтаталов.

Бистин бригадыс коммунисттик күш-ажылдын бригадыс деп бөдик атты 1959 чылда-ла чөдип алган. Бо аразында бригадынын бугуруга онзагалы күсөтпеймейн барган мыдык ай чок. Бистин бригадыс дашчылар бригадыс, мычалаа-даа өске язы-буру аяктуучулар брига-дын кежигүннери база-ла кылып болдылар.

Бо чылдын 8 айларын планы дык ажыр күсөттирген, а август айнын планын 138 хуу күсөткөн, бистин тууду участогуна бригады-ларын чарыштыга бирги чөри бо-айда ап, чаржым турарымыс, биске алдырбай турган Кара-оолдун уду-ртуп турар бригадыс база ашкан бис.

Бугуруга планын ажыр күсө-дөрү бугу күжүвүстү салып болгаш профгруппоргу-биле кады бугу-дур аяктуучуларын дугуруп, сүмөлдөп турар бис. Бригадынын комсоргу чорутушаан, бригадынын ажылы

три станциясы, дөрт чуртталга бажынар оларын ажыла-ижиңи бо чылгы түдөлдөрү оо.

Анык бригадир аяктуу агылда чөдө дык дадыга берген шил-чилиг. Бистин-биле чу-гаалажыр мурунда бе-зин өрүнгө ажылаар-ны айты тыртып берип турда белек бижиш каан төлөвилел көчүп тур-ган-биле дөмөй билдир болду. Оон өрүнгүн ара-зында бугуруга онза-галын ай санымда ажыр күсөдөп турар М. Каа-оол, В. Кызыл, С. Фабриг, СЭКП кежи-гүн О. Ногаан-оол шы-каш чугаа-даа орулабыс тура-сорукут мурнакчы аяктуучулар дык хей.

ЦЕМЕНТ БИЛЕ АРМАТУРА-ЛА БОЛЗА...

А. Шабалинин удуртканы комп-лексадыг бригады ам ТЭС туудунда ажылап турар. Ол бригады өрткөн айларда планын ажыр күсөткөн: ийи айнын 114 хуу, июлдауун—113 хуу. Ол бригадыда мурнакчы аяктуучулар дык хей, планын онзагалын күсөтпейн баар кижэ чок турган. Бызаачы-бөтөншиктер Котов, Астанин олар бугу чаргы норманы, бызаачылар М. Чижит-оол, О. Кям-оол, олар ай планын 120—130 хуу күсөдөп турганар. Кызы-мак күш-ажылчы бригадынын кежи-гүннерин чутуулау оларын чу-гаалындан-на ийден: материал бар-ла болза бир эвес хөрек апараз дун-хуу дийейн-даа ажылаар бис деп олар бөдөйткөн турарлар.

ОЛАР БАЗА МУРНАКЧЫЛАР

«Тыва даг-дүгү» тууду өргөленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

Чаа өөредилге чылынга

Партия чырыдымышкынын чет-келген четчөлөрүн бүгү чөдөрү дүргөн доозары амгы үле партия организацияларынын чугула сору-галарынын бирөөсү. Бо талазы-биле Барыин-Хемчик районун партия организациялары тодарагй хөмөгөлөрүн алган. Районун партия ор-ганизацыяларынын хей нурууу политбөлүмөрүнүн дынакчыларын четчөлөрүн болгаш пропаганда-стын шилчип аларын дооскан, өө-редилге эгелээрине чогуур белет-келдерин бөдүп турар.

Районун «Шекпээр» совхозунда партком партия чырыдымышкы-нга чаа өөредилге чылынга багай эвес белеткенер. Совхозтун төвү-гө болгаш салбырларында бо чылдын тодарагй экономикаын 3 бөлүм-нери, СЭКП төгүзүн өрөңкө 2 бөл-гүмнөр, 3 политшколалар ажыла-дылар. Оларын дынакчыларынын билигин денелени болгаш сону-ру-галын барымдалап тургаш буруу четчөлөр. Бөлүмнөринин пропаган-дистеринге совхозтун удурутчу аяктуучуларынын, тускай өрмөңгү-лөрүн болгаш интеллигенттерин кириген. Оон ангыда 22 кижэ бөт-өөрдөлгө-биле яны-буру өөредилге чөдөрүнө өөрөнөр.

«Барыс» совхозка өрткөн чыл-дын СЭКП төгүзүн өрөңкө 2, то-дарагй экономика өрөңкө 1, агар политканын 3 бөлүмнери турган. Бо чылдын совхозтун аяктуучулары экономика өрөңкөрүн аяктуучу-ларын тургаш. Ону барымдалааш, совхозта партия организациясы то-дарагй экономика өрөңкө 2 бөл-гүмнери, совхоз бугуруга өрөңкө өрөңкө 2 эге бөлүмнери организа-птаан. Оон ангыда СЭКП төгүзү өрөңкө 4 бөлүмнөр, 3 политшко-лаалар бо чылдын ажылаар. Бөлү-мнөринин пропаганда-стын шилчип алыр дооскан.

Мычалаа-даа районун чамды партия организациялары партия чырыдымышкынын четчөлөрүн ам-да дооспай турар. Хөрайларга болгаш бугуруга чөдөрүнө партия чырыдымышкынын бөлүмнө-рин өөредилгелер октябрь 1-де өгөлөө ужурул турда-ла «Тыва даг-дүгү» комбинаттын тууду өргө-ленинде партия организациясы чаа өөредилге чылынга белеткелдерге

чаа кирип турар. Бандык бөлүмнөр турары, оларын пропаганда-стын кымырлар дээр дугайында айтыр-ганга чедир шийтирелеттирген. Ол улап бугуруга аяктуучулары өөредилгеге ажык сонуруугадык бо-луу турарын чугаа аныктырган кезежэе школазында безин 360 ажык кижэ бижаткени керчелеп турар. Партия чырыдымышкынын четкелген четчөлөр дээр четчөлө-зүн чөдөрү нити партия организация-нын мылгыны, оон секретары тур-ган эш Сербренниковтун оо улап коллективте ажык хей аяктуучу, албан-хаакчыларын өөредилгези-нин дугайында кошкы сагын са-лып, ханыскага чок болганын кер-челеп турар. Тууду өргөленинде партия организациясы (секретары эш Чешукин) партия чырыдымыш-кынынга чаа өөредилге чылынга белет-келдерин дүргөн доозар талазы-биле боттук хөмөгөлөрүн алыр ужурул.

Өрткөн чылдын «Большевик» кол-хозка партия өөредилгезин багай эвес организапташкан турган. Ол хи-ределе бо чылдын партия чыры-дымышкынын четчөлөрүн мында партия организациясы (секретары эш Бойду) орайтаткан. Сөөлү кү-нөргө чедир бөлүмнөринин четчө-лөшүнүн оо чөдө доозубаан. Бо чорук, өрткөн чылгы эки дуржуула-ларга даггаш, политканы өөредил-гени улам экижидеринин улау, ону тоомжуга албай турар шын эвес чоруктун түнели болур.

Партия чырыдымышкынын чет-келген СЭКП-ниң XIII съездинин төгүлүг документтерин өөрөн-дир белеткеннип турар бо чугула үле политөргөленин организа-ташкыны-даа, хөвирлери-даа эң бөдик денелге турар ужурул дээр-нин үстүндө айтылган партия организациялары билзе чогуур.

С. ЧИГИТ.

Анык ленинчилерниң алдарлыг эгелөөшкени

Индире коммунисттик күш-ажыл бригадынын кежигүнү, слесарь-эштечки Александр Божемаккин:

— Бо кыйгырыгын бистер ижи-биле чуудаттуруп тур бис, меха-никка-аппөр четкич бугу аныкты-ры-биле кады бистер чаа. Белеткен хулаалгелери боттарымыска ап тур бис; ажыр чоруп электростанцияларын октябрь 17-ге чедир пландан ажыр ону эвес, а он ийини бугурутп ү-дүрөр.

Укладчик Галина Барбулатская өөрүшкүлүү-биле чүве чугаалаан.

— Бистер комсомолчулар комму-низм үезинде чурттаар бис. Бистер-де, ленинчилерде мындык чангыс энис сорулга, чангыс күөл бар: бистин мык Төрөөн чуртувусту боттарымыска күш-ажылымыс-биле быжыгаар бис—деп оо чугаалаан.

Сөздү мурунун шалычы эел-чеген кирер деп кыйгырыгы ор-атор ижи-биле дөтөөн.

Инструмент четкич комсоргу Виктор Мушин, СЭКП-ниң XIII съез-динге делегат слесарь С. А. Антонов, 1902 чылдан бөр СЭКП кежигүнү революцияларын киржичкин

чораян Н. Я. Иванов, заводтун ди-ректору Н. М. Шувалов митингке чүве чугаалааннар.

Заводтун коллективн съезд му-рунун шалычы эелчөгөнө кирер деп чангыс үн-биле шийтирлөөн. Хулаал турары болза, Ильянин чагыларын күсөттишшаан, бистер бугу чуртуу электржилдеринин ле-нинчи планын боттарымыска са-лымышкыны боттарымыска күш-ажылымыс-биле кирип турар бис. Белеткен, чаа социалистик хулаал-гелден: СЭКП-ниң XIII съезди-нин аяктуучулар хуңун нити про-дукцияны бугурут талазы-биле он айларын планын күсөдөрүнчө-биле демдөлгөсө.

Революция бижөөн болза, съезд мурунун шалычы эелчөгөн лозуну мындык болган турар: бо-дунуң хулаалгелени күсөдөп ал-дыза—кады ажылап турар ажык дүзүлгө; чүгө терини эки аякту-учулар; бистерин кижэ бүтүзүгө коммунизм туртуучуларынын мо-ральдык кодексин болза бистин амдыралымыстын чайгылыш чок хоойдуу болган турар болгаш ону коммунисттик амдырал-чуртталга дөш бистин демдөлгөсө удурутчу болдулар бис.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

«Тыва даг-дүгү» тууду өргө-ленин баштайгы коммунисттик күш-ажыл бригадынын бригадир эш М. Кара-оол.

Организацыг чоруткан

Каз-Хем районда «Ленинчи орук» колхозта партия организация-зы 1961—1962 өөредилге чылында партияны чырыдымышкынын чет-чөлөрүнүн чорударда, өрткөн чыл-дын четчөлөрүн кыштагаларыга кичөөтпейн салып, элөөн органи-зацыг чоруткан. Оон-биле кады эконо-миктик өөредилгеге кичөөтпейн ула-галарын турар. Колхозтун бри-гадирлери, тускай өрмөңгүлери болгаш чамдык активтер—17 кижэ көдө аяктуу-кижилик тодарагй эконо-миканы өөрөндрөр. Оон пропаган-динде колхоз даргазы эш В. Са-

рапуловту томулаан.

Оон ангыда колхоз төвүндө, төп сүт-баран фермазында агар поли-тика өөрөндр ийи бөлүмнөр тургу-стунга болгаш мында нити-биле 25 дынакчылар өөрөндрөр. Про-паганда-стын дуржуулажыр эш-терин бардылаан.

Билдиг талазы-биле дык хей өш-тер бот өөредилге-биле өөрөндрөр.

Бо бөлүмнөрдө партия Програм-мазын болгаш Уставын төлө-вилелерин таныштыргаш ам элөөн бөдик шынарды чоруп турар.

С. САРЫГ-ООЛ.

Төгүлүг документтерин өөрөнп турар

СЭКП-ниң чаа Программазын бол-гаш Уставын төлөвилелдерин пар-тиятын үгөндөн эгелөөш, обща-туккомун иштик керектер өргө-ленинде партия организациясы ол төгүлүг документтерин коллектив-ге өөрөндр, таныштын дөраан организаптаан. Партия организа-циянын даалганын өзугаар майор эш Жариков понедельник болгаш среда хуңерде жомулгаларын, беседа-ларын доттаамал чорудуп келген. Программа төлөвилелин таныштырар талазы-биле беседалар коллектив-тин мурунда турар сорулгаары-биле кө-абаштырып турар.

Төгүлүг документтерин өөрөнп турар

СЭКП-ниң Программазын бол-гаш Уставын төлөвилелдеринин талазы-биле лекцияларын коллектив-ге база организаптап турар. Илангы партиянын чаа Программазын болгаш Уставын төлөвилелдеринин дугайында эш Болесиншютун ном-чан ийи лекцияларын бийдептер бол-гаш солун болуп өрткөн.

Программаын болгаш Уставын төлөвилелдерин таныштып, өөрөн-дир коллективте ам-даа үргүлчүсөп тур-ар.

В. АРАКЧАА.

«Хоочун» ажылчынар

«Хоочун» ажылчынар деп өөрүнчү алап турары чөдө чөптүг. Бо үш анык оолдар 1958 чылда бригада тургустунуп турда ажылап өгөлөөн үдөсөлөкчөлөрүн өөр-дүр. Ком-мунисттик күш-ажылчы бригадыны деп дөш демдөлгө-даа, ол атты белеткелди эдилер дөш ажылап турда-даа олар үргүлчү муруну о-дуруга туржуп, ажылап келген-ер.

Ам оларын санымда он-он улуг туудулар бар. Кылан ажылы чүгө

«Хоочун» ажылчынар (солгай талазындан оң талазычө): К. Борбак-оол, В. Усынин, болгаш О. Назын.

Электрижидилге—көдээ ажыл-агыйны комплексилг механизастаарының кол чүүлү

Совет Эволюция Коммунист партиясының Программаның төлөмдөндө «күчүлүг үстүрүлгө» берилген чечкениниң, бүгү тала-биле хөгжүдөлгө болгаш бектик продуктулук көдээ ажыл-агыйны тургузары — коммунизм тургузарының ияаыла албан чүүлү болур деп айтыр турар. Чурттуу чоңун аш-чөм продукттары-биле болгаш үстүрүлгө чыг-эт-биле долу хандырар дээш көдээ ажыл-агый продукцияның нити хемчээлин 10 чылдарда барык ийи бүдүн чартык катап, а 20 чылдар дургузунда —

үш бүдүн чартык катап улгаттырар сорулга салдымыр турар. Коммунист партия көдээ ажыл-агыйны бүдүрүкчү күштериниң күчүлүг бектик көдөрүтүшкүнү организастан турар. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгү көдээ ажыл-агыйга 10 чылдарда ийи бүдүн чартыктан өзөш өзөс, а 20 чылдар дургузунда беш-алды катап бедир. Көдээ ажыл-агыйга күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүнүн ол хире дүргөн өздүкүзүшүндө көдээ ажыл-агыйны механикага үндөмдөш көдээ ажыл-агыйны моон сонгаар улам механизастаары болур.

Электрижидилге—көдээ ажыл-агыйны техниктиг чаарты чепсеглээриниң дүлгүүрү

Көдээ ажыл-агыйны дүргөн электрижидири эң кол сорулгаларың бирээзи деп партия санап турар. (СЭКП-ниң Программаның төлөмдөндө).

Электрижидилге — техниктиг депилгениң бүгү-ле улаанышынынарынның өзө, коммунизмниң материал-техниктиг базаның тургузарының болгаш коммунист нити-ледилгениң экономикаының улам бүдүрүлгө хөгжүрүшүн эң чутула чүүлү болур. В. И. Ленинниң чуталганы болза: «...Электричество деп чүд дээрзин билеп алары шушту өзөс: оңу үстүрүлгө, чер ажылыңа, база үстүрүлгөн болгаш чер ажылыңа ангы-ангы адырларынга техника талазы-биле канчаар ажылдарың билгип алыр керек. Ичанаңа, чүд-ле кызыл бүгү чурт, үстүрүлгө болгаш чер ажылыңың бүгү алды-оңу электрижидилгениң турда, калаң ол сорулгалың күөсүлгө апканыңа, чүдө ичанаң салар болуңа коммунист нити-ледилгениң тургузуу ап болур силер» (Чогаалдар, т. 31, ар. 264).

Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгөсиге электри энергияың үжүр-дузаның чедир үнөлдөр берге. Электри-жидилге — доктаамал ажылдарың механизастаарың болгаш автоматчыларын, база көдээ ажыл-агыйны техника талазы-биле чартырың кол оору. Электри энергияың ажылдарың көдээ ажыл-агый бүдүрүлгөсиге ангы-ангы чорудуларын автоматчыларын, а чамдык таварылгалар оларынң техноло-гияың өскөртүрүшүн дыкка хей кула-лавырларын ажылды берип турар. Электри энергияың техниктиг өңү талаарың машиналарынң деңиз-ири болгаш хемчээлин бичелдеди, алдың тургузууң сайыраңгай-жылды, автоматчылыгың бектик чадазың чедип ап болуруңуң арга-ларың берип турар.

Электричество чырык, херек, чамдык болгаш энергияың өске-даа хевирлеринче белен-биле шилчип болур. Көдээ ажыл-агыйга электри энергияың кайы-бир хевирин ажылгаар чорук көдээ ажыл-агый продукцияың бүдүрүлгөсиге хемчээлин улгаттырыңа болгаш шына-рын өскөртүрүшүн дөрт салдарын чедирип, мал ажылың болгаш көдээ ажыл-агыйны өске-даа адыр-ларың чедилгениң хөгжүтүрүгө таарымчалыг байдалың тургузууң турар.

Колхозтарга күш-ажыл чарыгдаларынң үштүн бир некинден хейи оңаштыр турар доктаамал ажылдар кол нурууңа-ла хол-биле күөсүлгөсиге турар. Илгиди ажылдарын тракторларынң болгаш өске-даа моторлук шимчедилгениң дузасы-биле калбак механизастаарың экономика талазы-биле ажык чок база техника талазы-биле болдуңмөс. Көдээ ажыл-агыйны доктаамал ажылдарын механизастаарың өң-не болбазыраңгай болгаш экономика талазы-биле таарымчалыг чепсөө электри шимчедилгени болур.

Электри энергияың ажылгап турар, чер болгаш мал ажылыңга күш-ажылдың чорудуларын өң-не долузу-биле механизастап болур, комплексилг механизастаарың бо-тааларыңга болбазыраңгай ма-шиналарын болгаш оларын каттыш-кан системаларын ажылгап база болур. Ичана бүдүрүлгөсиге тус-тус ажылдарынң аразын шоолук үзүл-тедилгөсиге дес-дараалаштыр күөсүл-дип турар, ажылың күжүн дыкка камнап ап, база күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүн бедилди болур.

Электри энергияың тараа басты-

рарыңга ажылдарың ажылчын кү-жүңүң 50 хуу камналганы, а арга-ларыңга — 65, дээрбээринге — 30, ногаалар сугтарыңга — 80, илек саалдарыңга — 50, хой кыры-гырыңга — 50, мал ажылыңның фермаларын суг-биле хандырарыңга — 76, мал чевирни сийлесте-арыңга — 60 хуу камналганы тус-гузунда бээр. Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгөсиге ажылгаан электри энергияыңны киловатт-шак бүрүзү ортума-биле 3,5 кичи-шак күш-ажылды болгаш 1,1 айт-шак тыр-тар күшү камнап алыр арганы бээр.

Мал ажылыңга бүдүрүлгө чору-дугаларын механизастаарың онза улук үжүр-дузалыг. Колхозтарын болгаш совхозтарын мал ажылыңны фермаларыңга хун бүрдө өң-өң тонна аян-бүрү чевир херек-леттиңи турар. Оларын белеткээр фермаларын болгаш мый-бөөр дамыларын механизастаарың бирги чергениң ай-тырың болу бээр. Мал чевирни белеткээр машиналарын электри шимчедилгениң дузасы-биле ажылдарың, чүдүрүлгө-дүжүрүлгө ажылдарың, а ол ишкээл мал чевирни улук хуваарын механизастаары күш-ажылды болгаш херек-лерин чарыгдаларын дыкка кызы-лар арганы бээр. Сиген даязыл хедирер, даязыл чугулар, карто-фия шак чугулар, жык үрүдир машиналарын болгаш өскөлериң-да хол-биле долгап тургаш ажылдарың электри шимчедил-гениң дузасын күш-ажылдың чарыгдаларың 75 — 90 хууга бол-гаш ажылгап үзүшүң шүдөлдөргө үнөр чарыгдаларың 70 — 90 хууга чыгыдиң турар, а сиген болгаш саван хедирер машиналарын электри шимчедилгениң дузасы-биле ажылдарың үстүдө айыткан чарыгдаларың тус-тузуңа 12 — 20 болгаш 10 — 30 хуу чедир чыгыдиң. Хооңуң мал чевирни ханчедилгениң механизастаары күш-ажылдың чарыгдаларың 50 — 60 катап кызырар.

Мал чевирни дамыларың бол-гаш өдөтти ырадыр сөөртүрү — хей күш үнөр ажылдар болур. Мал ажаалдыгың үнүр турар күш-ажыл чарыгдаларың 30 — 40 хууу ол ажылдарга онаштыр турар. Эң-бөтү мөөнөң чымыр шыг-жавырларже сөөртүлгөсиге механизастаарың колхозчуларын күш-ажылдың илгиди улук камналганы болгаш тыр-тар күшүн хосталыр арганы бээр.

Малдарын хол-биле аштап арга-ларың база дыкка шүүттүг. Инектер-рин аргада алтыр электроннема-тиктиг херекседи ажылдары күш-ажылдың чарыгдаларың 60 хуу, а ол херекседиң ажылгап үзүшүң сеп-телге, чартылыгың кылырыңа үнөр чарыгдаларың 50 — 60 хуу чыгыдиң.

Фермаларын суг хандырылганы механизастаарың болгаш автосуг-тарыңдарың ажылдары күш-ажылдың чарыгдаларың орачток хей катап кызырар, база мал чевирниң хемчээли өскөрүлгөсиге турда малдарынң продукттуулуң дыкка бедилгениң илгиди бээр. Электри-житингени, автоматчытыңган башка чок кудустарын болгаш автосуг-тарыңды ажылдарың сугну айт-биле дамыларың-биле деңгээрге, күш-ажылдың чарыгдаларың 18 катап, а ол-бө шүдөлдөргө үнөр чарыгдаларың — 8 катап өзөжөөр. «ПА-2» деп автосугтарың чарыгдаларың суг саалды 14 — 19 хуу бедилгени, хойларын суг-биле үзү-

телишкени чок хандыры дуң кыр-гыдазың 10 — 16 хуу улгатты-рарын мурнакчы колхозтарын дур-жуглазы көргүзүп турар.

Илек саалды амыкка чедир өң-не хей күш үнөр ажыл болуп аты-пшаан хөөр. Оңу электри күжү-биле механизастаары күш-ажыл чарыгдаларың 40 — 60 хуу, ол-бө шүдөлдөргө үнөр чарыгдаларың 20 — 40 хуу кызырар турар.

Сугтун баштайгы болбазыраңга-лыгың (тыртырары, соодары, саржа-гык үндүрүп алыр) кылыр маши-наларын болгаш херекседиң хол-биле ажылдарың болгаш хой кызырар шимчедилгени шилчедилгени күш-ажылдың болгаш өске-даа чарыгдаларың 60 — 70 хуу кызырар турар.

Мал фермаларын комплексилг механизастаарың бир чутула алды-рой кыргызды болур. Амгы үе-де туруп турар норма бузуар үнө-де 15 — 18 хойларын кызырар, кыргыз кичи хачыны 15 — 18 муң катап чыра тулар ужурга та-варылар. Электри шимчедилгени ажылчыннарын күш-ажылды дыкка чыгыдиң, күш-ажылдың чарыгдаларың 60 хуу, ажылгап шүдөлдөргө үнөр чарыгдаларың 50 хуу кызырар, а ол ишкээл дүтү хол-биле кыргызды деп шокарарың өзөс, мын-дай дески алыр болгаш кыргызды дүтүң хемчээлин 10 хуу көвүдөдир.

Ногааларын өзбек дүжүдүн алды-рыңа таарымчалыг байдаларын тургузарыңга электри энергияың ба-за улук ролду ойнар. Эрте чазын өстүрүп үндүргөн дөстөргө немелде чырык бөөрүн болгаш жык үеде ногаалар өстүрүп алырыңга ажылгап турар электри энергияың чокка чы-дымыкчы-парник ажыл-агыйны чедилгениң хөгжүп шыдаас.

Электри чырымы, ультрапурпур болгаш инфракызыл херектерин, бектик чыстогалык токту ажылдарың дыкка улук перспективаларың болуп турар. Херектерин өтүр шоңдуу-ушкуну дыкка хей таварылгалар-да продукцияны үнөр хемчээлин көвүдөдир болгаш оң шынарын өскөртүрүшүң улук салдарын чедир-ер. Чыкээ, күш кажаларыңа чы-рыктың немөөргө (дүн-дүңүн чырык турар көзөң узадыр) төрүр күш бүрүтүздөн чыкка 40 — 50 бөк чугура артыкка алынар. Анык малдарын болгаш хуштарын ультра-пурпур херектер-биле чингээрге оларын азырың болгаш өлүп хо-рарын дыкка кызырар, а дагаларың чургулаларың 18—20 хуу өзөр. Илгиди чингеле сүт саалды-рың 8 — 14 хуу лаван оолдары-ның денз немөөрүн 20 — 30 хуу бедилер. Инфракызыл херектер көдээ ажыл-агыйны хоралакчыларың нааскомнар-биле демиселдин эки чепсөө болур. Бектик чыстогалык токту продукттар кургандырыңга ажыл-дары оларын шынарын дыкка эн-жидер, продукттарын өткө курга-дып турар үеде хей кезин узутка-тынын калып витаминер ичана камгалаттынар.

Илгиди болганда, көдээ ажыл-агыйга электри энергияың ажыл-дарының экономика талазы-биле ажыкты талаары хей яны хевир-лиг алергейлеттири бедилгедир. Ол дээрге күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүн бедилер, одага мате-риалдарын чарыгдаларың өзөжөөр, механиктиг болгаш тыртар күштерин хосталары, бүдүрүлгө чидирлерин өзөжөөр болгаш бөт-үнөң чингээр, ажылдарың доостур хуусааны кызырар, күш-ажылды чыгыдири болгаш өске-даа.

Комплексилг механизастаарың өң бектик чадазы болгаш сөөлү түндөй бүдүрүлгө чорудуларынның авто-матчылыгы ол болур. Ол чүдө калбак электрижидилгени болгаш энергетиканы, гидравликаны, радио-техниканы, электрониканы болгаш телемеханиканың талазы-биле эртемни болгаш техниканы бектик чедилгениң үндөмдөш күш-ажылды бектик денгеле механизастаарың турда чедип алдынар.

Комплексилг механизастаарының өң бектик чадазы болгаш сөөлү түндөй бүдүрүлгө чорудуларынның автоматчылыгы ол болур.

Автоматчылыгың айтырларың көдээ ажыл-агыйга практика талазы-биле амдымыңа ажык кош-как аймактыңган. Автоматчылы-га чүдө ажылчын күжүн камна-ганын чедип алырыңа улук кура-лырларын тургузууң турар өзөс, а

турар санының күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгү хол-биле саалды-биле деңгээрге 2 катап өзөр. Ичанага саанчылар фермаларга инектерин ажап карактаар талазы-биле өске ажылдарың база күөсүлгө турарлар болгай. Ол немелде ажылдарың механизастаарыңда электри шимчедилгениң дузасын санын өзөжөөр арганы берип шыдаас. 1965 чылда колхоз-тарын мал фермаларыңа инектерин баш саны 20,7 миллион чедер. Оларын ажап хайгаарыңга дөра дээрде 1,8 миллион саанчылар негеттилер апар. Бер өзөс колхозтарын бүгү-ле фермаларын электри-жидер болгаш саалды өрөлдөр биле денир болза ичана хостаган 1,3 миллион саанчыларын өске ажыл-дарга ажылгап болур.

Мал ажылыңга бүдүрүлгө ажыл-дарын — суг хандырылганы, мал чевирни белеткээр, мал чевирин болгаш өдөтти мый-бөөр да-жылыңарын, илек саалды, сугту баштай болбазыраңга, малдарын аштап арыларын болгаш хой кызырар электрижидилгениң суг-руңга комплексилг механизастаарың малдарын эртеме үндөмдөш чүрүм бузуар чевирини болгаш ажаа-рыңа, оң уламындал малдын баш санын көвүдөдир, продукттуу бедилгениң өң-не таарымчалыг бай-даларын тургузар.

Электри шимчедилгениң систе-мазы, а анаа камаарыштыр күш-ажылды чогучалыг организастан-тын шилип алыра колхоз азы совхоз бүрүтүң экономика талазы-биле онашты байдаларын өрөгөн көөрү чугула. Бүдүрүлгөсиге хөгжү-дүлгөсиге кайы-бир денгеле өң-не ажыкты дүтүкүп турар механизастаарың болгаш капитал салымшынарын өй чыккыт денгеле ияаыла тур-дар дээрин барымдалап көөр апар.

Шоолук улук өзөс фермаларга болгаш ажыл-агыйларга электри чырымы, бөдүүн болгаш хоолулук чевирни мал бөдүп ап чыры кылыр алыр, механизастаарың кудустарын бөдүп малдарын сугта-рың, хары утга дөрт инектерин саар электри шимчедилгени бөдүп чепсөө-херекседи дөң ишкээл механизастаарың бөдүүн хевирлерин ажылдарың сүмөл болур. Механизастаарың шак илгиди өң бөдүүн системаның бөзү экономика талазы-биле улук ажыкты чүдүлү бээр болгаш малдарын таарымчалыг аки ажаалды-биле оңу холбаштырар болза күш-ажылды болгаш херек-терин өң өзөш чарыгдалары-ның үезинде, эйт, суг, саржа бүдүрүлгөсиге үндөмдөш хандыр дээрин колхозтарын болгаш совхозтарын дуржуглазы көргүзүп турар.

Мал ажылыңың улук хемчээлин, хей продукция берип турар бүдүрүлгөсиге алган нарын болгаш улук күшүгү машиналарын каттыш-кан системаның чүдө кол ажыл-дарын ангыда дузала ажаларын база амгы үеңиң электрижидилгени дералгелерин дузасы-биле электр-оавтоматчылыгың ажылгап тургаш механизастаарын сүмөл болур.

Комплексилг механизастаарың өң бектик чадазы болгаш сөөлү түндөй бүдүрүлгө чорудуларынның авто-матчылыгы ол болур. Ол чүдө калбак электрижидилгени болгаш энергетиканы, гидравликаны, радио-техниканы, электрониканы болгаш телемеханиканың талазы-биле эртемни болгаш техниканы бектик чедилгениң үндөмдөш күш-ажылды бектик денгеле механизастаарың турда чедип алдынар.

Автоматчылыгың айтырларың көдээ ажыл-агыйга практика талазы-биле амдымыңа ажык кош-как аймактыңган. Автоматчылы-га чүдө ажылчын күжүн камна-ганын чедип алырыңа улук кура-лырларын тургузууң турар өзөс, а

машиналарын ажыл үезинде үрө-лип, ооң-оңдак болур чорун база чайладып турар. Автоматчылыга талазы-биле көдээ ажыл-агый тех-никаының хөгжүлгөсиге бир кол улаанышыкымын шак-ла мында болуп турар.

Башкарылганы болгаш таарым-тырмалың автоматчытыңган механ-изастаарын чаз хевирлерин ажылгап кылырың-биле чегелестир, машина-ларын ангы-ангы бедилгелерин бол-гаш нарын агрегаттарын автоматчы-дарың айтырлары шилчедилгени турар. Чыкээ, бөдү чорук комбайнга тургузан «хайгаара-чы» херекседи казан тараа хевирер бис моондакка таварыш келгенде хедери болу-ла өрү кедүрүтөр. Шак илгиди механиканы ажылдарың комбайнерин күш-ажылды дыкка чыгыдири болгаш тарааның санын дыкка чавыстан хевирер арганы бээр.

Электри энергияың ажылдарың көдээ ажыл-агыйны күчүлүг тех-никаың башкарыңга болгаш кон-трольдарыңга автоматчытыңган калбак-биле шилчедилгени таарым-чалыг байдаларын тургузууң турар. Чыкээ, тракторист И. Г. Логинов доктаамал-фрезер станоктун ажы-лымын принциптин ажылгап тургаш, трактор-автоматты чогааткан. Бир өзөс анаа трактор аргалыгына алган шак кичилер ажылдарың ыза-лыга негеттиңи турган болза, ав-томатчытыңган башкарылганы ажылгап өгөлдөн сөөлдө ийи-де

Көдээниң ажыл-ишчилериниң культура-техниктиг денгелин бүгү талазы бөдидер

Көдээ ажыл-агыйның техниктиг чепсегленигиң күш-ажылды болгаш бүдүрүлгөсиге организаастаарың улам депшилгели хевирлери болгаш арга-лары-биле, көдээ ажыл-агый бүдүрүлгөсиге ажыл-ишчилериниң культура-техниктиг денгелин бүгү талазы бедилгениңиң-биле хол-башкан турар умжурлук.

СЭКП-ниң Программаның төлөмдөндө.

Машина техникаы чүдө бөдү күш-ажылдың бүдүрүлгөсиге бели-ли шыдаас. Маана шилчират кол фактор кичилер болур, оларын бичилден болгаш бүдүрүлгөсиге дуржуглазын нитиңин бүдүрүлгөсиге кемчөөлү, темпиз, тегүлде-лиң денгели кол камааржыр.

Ичанаңа комплексилг механ-изастаарың калбак-биле негеттерип турар үеде, көдээ ажыл-агыйны бектик мергежилди кадрлар-биле хандыр-рын шилчирелөөдө машина-ларын бектик бүдүрүкчүлүгү ажыл-дары болуңмөс өң чутула айтыр болу бээр.

Сөөлү чылдарда партия болгаш чыкээ көдээ ажыл-агыйны бектик мергежилди кадрлар-биле чепсег-лээр талазы-биле улук ажылдарын чуртукан. Улетүлгөн, партия, совет органдардан дыкка хей санын бектик мергежилди ажылдакчылары кол-дотарже болгаш совхозтарже чурт-кан. Колхозтарын болгаш совхоз-тарың боттарыңга дуржуглазы өзөш өзөс улуртукчулар өзүп келген. Бо бүтү болза колхоз болгаш совхоз бүдүрүлгөсиге бижылаарыңа дыкка улук ролду ойнар.

1953 чылдын июль 1-ге чедир колхозтарга болгаш МТС-терге 83 муң, совхозтарга 31 муң дөдөй бол-гаш ортумак тускай эртемниг кадр-лар ажылгап турган а 1959 чыл-дын сөөлү чартында колхозтарга болгаш совхозтарга тускай эртем-ниглерин саны 300 муң кичи чет-кен, оң илгиди шуут-ла колхоз-тарын боттарыңга тускай эртемниг 250 муң кичи ажылгап турган. Колхозтар даргаларын чарыгтап хей кезин болгаш совхозтар дирек-торларын барык 90 хууу дөдөй болгаш ортумак тускай эртемниг кичилер болуп турар. Колхозтар-да чер болгаш мал ажылыңны мастер-

кайи 6 — 8 тракторларга ажылгап болур апар.

Тракторларын болгаш көдээ ажыл-агыйның нарын машиналарын ажылың контрольдарын, оларын башкарың автоматчылары көдээ ажыл-агыйга күш-ажылдың байдал-дарын үстүрүлгө оң денгелиңге чедир бедилди болур.

21 хонук дургузунда 40 муң чуртуларын боттаңдырып болуп бү-дүрүкчүлүгү «Рехор-39» деп инку-батор күш аймагына калбак-биле ажылгаптың турар. Оң бүгү-ле ажылдары — чуртуларын инку-бастаары, агаарын температурын болгаш шыгын доктаамал тургузары, агаарын чымылары болгаш бустал-дырары, чуртуларын аңа-ра-дүңде-ре салымы — бө бүтү ажылдар шу-пуу автоматчытыңган. Инкубацияны чуртутуңу турарын тускай херек-седи контрольдап турар. Бо чорук чуртуларын чүс хуу боттаңдырып ап болуру хандырыл турар.

Ичанаңа, автоматчылыгың ангы-ангы кезектеринде өгөлдөн, бис көдээ ажыл-агыйга машиналарын автоматчытыңган системаларын ажылдарың кырып турары-ныс ол-тур. Оңу Маркс мынчаар өттүр өөрүч чуталганы: «чиг мате-риалды болбазыраңга бүгү-ле шимчөөлгөн кичил чыккыт трактор-автоматты чогааткан. Бир өзөс анаа трактор аргалыгына алган шак кичилер ажылдарың ыза-лыга негеттиңи турган болза, ав-томатчытыңган башкарылганы ажылгап өгөлдөн сөөлдө ийи-де

Совет чазактың партияны болгаш Совет чазактың айтышының өзү-

лериниң хей санын астап бар. Ол айтканы сөөлү чылдарда улам-на хей механизатор кадрлар немешип турар.

Техниктиг депшилге болгаш ажыл-чынарынның база колхозчуларын культура-техниктиг денгелин өздөсүлүсү улук ажыл-агыйга ин-женер-техниктиг болгаш агроном кадрларын санын улам көвүдөрүлгөсиге чедирер. Ол өздө чутула болгаш дүрүм бузуар болур чүдү-тур. Ичанаңа, көдээ ажыл-агыйда амдымыңа дөдө эртемниг кадрларын саны үстүрүлгөсиге өзөш болуп турар. Ичанаңа көдээ ажыл-агыйны тускай эртемниглерин белеткээринг темпизин чөккөк чыл-дарда дүргөлдөр умжурлук.

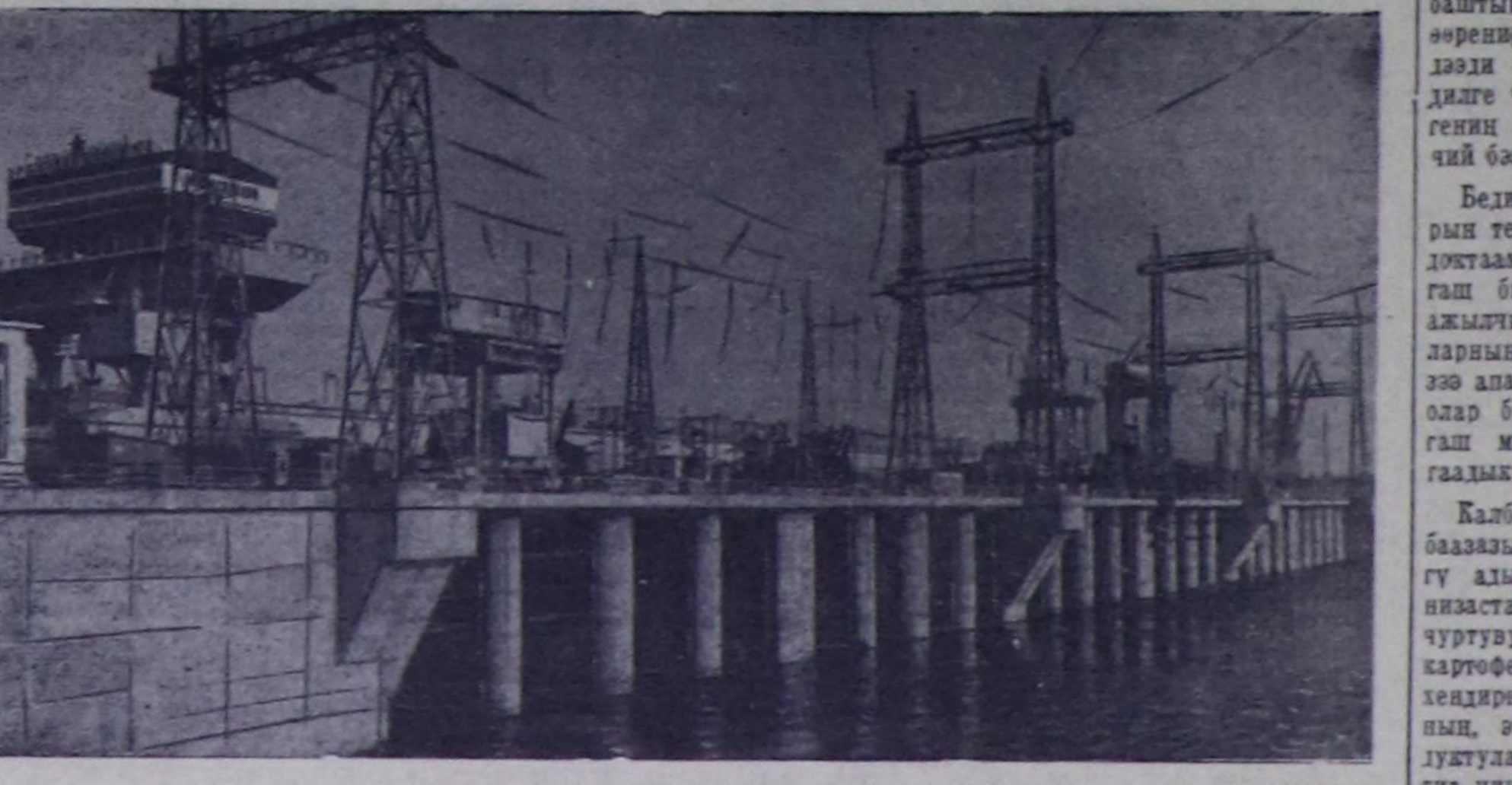
Оң аңгыда, эртем-шиңчел ажылдары, болбазыраңгай, чаз техниканы болгаш технологияны чога-дып тургузарының темпизиниң дүргөсиге инженер-техниктиг бол-гаш агроном ажылдакчылары бек-леткээринг чутулазын негеп турар. Чүдө 1959 чылда бектик чурттуу дөдө болгаш ортумак тускай өрөд-дө чедирер көдээ ажыл-агыйга 124 муң тускай эртемниглерин белеткээр. Оң-биле холбаштыр көдээ ажыл-агый бүдүрүлгөсиге болгаш анза камаарышкан эртем-шиңчел албан чедирер инженерлерин, техниктерин болгаш өске-даа тус-кай эртемниглерин саны өзүп турар.

Чаз техника-биле көдээ ажыл-агыйны чепсегленигиң, бүдүр-лүгө чорудуларынның комплексил-гени, механизастаары, электрижидил-гени, автоматчытыңган калбак-биле шилчедилгени колхозчуларын, совхоз-тар болгаш СТС-тер ажылчынарын нити билгип, тускай мерге-жилдерин улам бедилгелерин өзөж-өк чутулазын негеп турар. Ол чорук коммунизмниң материал-техниктиг базаның тургузарының дүрүм бузуар негедилерин үндөмдөш-тиер. Чүдө дээрге коммунизмниң материал-техниктиг базаның тур-гузары техниканы өскөртүрүшүн бол-гаш оңу шынар талазы-биле чаар-тырыңан ангыда, бүдүрүкчү күш-терин хөгжүлгөсиге үнөр дөдө бол-гаш ажыкты чоңун культура-тех-никтиг денгелин улам бедилгени негеп турар.

Чаз, нарын машиналарын, механ-изастаарын, аппараттарын бол-гаш технолоогту чорудуларын тылтып турары чаз техниканы шил-чедип алырыңа кичилерин чүт-күлдүүн чыгара-ла негеп келер. Бүдүрүлгөсиге ажылдавышкан өөр-енерин аргасы (кежөөк бол-гаш бөт өрөдөлгө) калбак хөгжүл-гени алыр. Моон сонгаар ажыл ша-гының улам кызырлары-биле хол-баштыр бүдүрүлгөсиге ажылдавышкан өөренириң хевир колдууңа-ла дөдө болгаш ортумак тускай өрө-дө чедирерин хундук өрөдөл-гениң амгы хевиринче чорту шил-чип бээр.

Бектик бүдүрүкчүлүгү болгаш нарын техниканы ажылгап турар үеде доктаамал өөренири, техниканы бол-гаш билгилгени шилчедип алыр ажылчынарын болгаш колхозчу-ларын күш-ажылдың чутула кезе-де алары чуталжык. Оң-биле кал-оол боттай чаз техниканы бол-гаш мурнакчы технологияны чо-гадыкчылары болу бээрлер.

Калбак электрижидилгени, оң базаныңга көдээ ажыл-агыйның бектик денгелин механик механизастаарының түндөлинде бектик чуртуу тараның, ногааларын, картофельдин, хөвөнниң, тарымал хедирин, чимистерин, саржа-ны, эртин болгаш өске-даа про-дуктуларын албиканы социалист нити-ледилгени херектерин до-лузу-биле хандырар хемчээл тур-гузар. С. ТОЛПЕНИН, экономика эртемниг кандидаты.

УКРАИН ССР. Днепр уунуң база бир өң улук гидроэлектростанциясы—Кременчук ГЭС чоокку хүндөй ажылга-ла кирер деп турар. Ол электростанцияны онза чүвези болза, тургустуну тургаш-ла 1,5 милард киловатт-шак энергияны берген. ФУРКАТА: Кременчук ГЭС-тин нити хевирин. Фото Н. Селюкочоңу. СЭТА-ның фотохроникасы.

